

تالشبان و نهضت جنگل

موس: انشاالله حسین

www.ketab.ir

سرشناسه	:	حسینی، اشکبوس
عنوان و نام پدیدآور	:	تالشیان و نهضت جنگل/مولف اشکبوس حسینی.
مشخصات نشر	:	تهران: مؤسسه آموزشی تألیفی ارشدان، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	:	۱۸۰ص.
شابک	:	۹۷۸-۶۲۲-۲۵۱-۷۰۰-۷
وضعیت فهرست نویسی	:	فیپا
یادداشت	:	کتابنامه: ۱۱۷۳ - ۱۸۰.
موضوع	:	نهضت جنگل، گیلان، ایران، ۱۳۳۳ - ۱۳۴۴ق.
موضوع	:	Jangal movement, Gilan, Iran, 1914-1921
موضوع	:	ایران -- تاریخ -- قاجاریان، ۱۱۹۳ - ۱۳۴۴ق. -- جنبش‌ها و قیام‌ها
موضوع	:	Iran -- History -- Qajars, 1779 - 1925 -- *Protest movements
موضوع	:	تالش -- تاریخ
موضوع	:	Talesh (Iran) -- History
رده بندی کنگره	:	۵۳۱۴/۱
رده بندی دیویی	:	۹۰۷/۰۷۲۰۴۵
شماره کتابشناسی ملی	:	۶۹۲۰۵۷

ارشدان

مؤسسه آموزشی تألیفی ارشدان

تالشیان و نهضت جنگل

اشکبوس حسینی

آموزشی تألیفی ارشدان

اول

اول ۱۳۹۹

www.irantypist.com

www.irantypist.com

۹۷۸-۶۲۲-۲۵۱-۷۰۰-۷

۱۰۰۰

www.arshadan.com

www.arshadan.net

۰۲۱۴۷۶۲۵۵

۳۷۰۰۰ تومان

■ نام کتاب:

■ تألیف:

■ ناشر:

■ ویرایش:

■ نوبت چاپ:

■ حروفچینی و صفحه آرایی:

■ طراح و گرافیکست:

■ شابک:

■ شمارگان:

■ مرکز خرید آنلاین:

■ مرکز پخش و توزیع:

■ قیمت:

پیشگفتار ناشر:

به نام ایزد دانا که آغاز و انجام از آن اوست

هرگز دل من ز علم محروم نشد کم ماند زاسرار که مفهوم نشد
اکنون که به چشم عقل در می‌نگرم معلوم شد که هیچ معلوم نشد

ای دانای من هستا، ای بخشنده ایی که ناخواسته عطا فرمایی و هر نیازمندی را به عدالت بی‌نیاز گردایی، مگر اینکه نالایق باشد و آن عنایت را به بازگونه از دست دهد. در عرصه پیشرفت تکنولوژی در حوزه سوم، هنوز نیاز بر مطالعه کتاب در کنار استفاده از منابع کامپیوتری و اینترنت حساس می‌شود. از این بابت خوشحالیم که می‌توانیم در جهت اعتلای علم، دانش و فرهنگ کشور کمی به چند کوچک برداریم.

و من الله التوفیق

دکتر شمس الدین یوسفیان

مدیر مسئول انتشارات ارشدان

فهرست مطالب

مقدمه ۱۳

فصل اول: کلیات ۱۵

الف) منابع اصلی ۲۰

۱- بخشی از تاریخ مشروطیت، یادداشت‌های تاریخی راجع به فتح تهران و اردوی برق،

علم دیو سالار (سالار فاتح) ۲۰

۲- حادرات آیرونساید، ادموند آیرونساید ۲۰

۳- دکتر حشمت که بود؟ میرزا محمد تمیمی طالقانی ۲۱

۴- روزنامه جنگ ۲۲

۵- سردار جبل، آرامم فخرایی ۲۳

ب) منابع فرعی؛ مقالات، مجلات و مقالات ۲۴

۱- از آستارا تا آستارا، من چهار ستوده ۲۴

۲- جستارهایی در تاریخ الشیراز، برگ‌تره، ایران، عبدالکریم آفاجانی ۲۵

۳- جغرافیای سیاسی جنبش راسخ جنگل، ناصر عظیمی دو بخشسری ۲۶

۴- مطبوعات سیاسی ایران در عصر مشروطیت، عبدالرحیم ذاکر حسین ۲۷

۵- نگاهی به گذشته تالش، فریدون اسدو ۲۸

۶- نهضت میرزا کوچک خان جنگلی و اولین جمهوری شایری ایران، شاپور رواسانی ۲۸

فصل دوم: جغرافیای تاریخی تالش ۳۱

الف؛ قلمرو طبیعی و انسانی (نژاد، زبان و دین) ۳۲

ب؛ تالش و تالشان در تاریخ ۳۸

ج؛ تالشان و طبقات اجتماعی ۴۶

د؛ تالش، تالشان و مشروطه ۵۴

ه- تجارت خارجی ایران در دوره مشروطه ۶۲

فصل سوم: میرزا کوچک خان و برقراری نهضت ۶۵

میرزا کوچک خان ۶۶

۷۰	اتحاد اسلام و بنیان نهضت جنگل
۷۰	الف- تاریخچه اتحاد اسلام
۷۱	ب- اتحاد اسلام در ایران
۷۲	ج- نقش سید جمال الدین اسدآبادی در هیأت اتحاد اسلامی
۷۴	د- مراحل تشکیل اتحاد اسلام توسط میرزا کوچک خان

فصل چهارم: 'وضع بین المللی و نهضت هفت ساله جنگل'..... ۷۹

۸۰	۱- جنگ جهانی اول
۸۰	الف- علل وقوع جنگ جهانی اول
۸۴	ب- ایران در جنگ جهانی اول
۸۴	ج- پیامدهای جنگ جهانی اول در اروپا
۸۵	۲- ظهور جمهوری سوسیالیستی شوروی
۸۷	۳- تشکیل جامعه ملل
۸۸	۴- ورود قوای استعماری انگلیس به ایران

فصل پنجم: تالش، تالشان و صعود و فرود نهضت جنگل

۹۱	بخش اول؛ تالشان و دوره اول نهضت جنگل
۹۲	جنگ اول، داوسار
۹۹	جنگ دوم، کسما
۱۰۱	جنگ سوم، ماکلوان
۱۰۳	جنگ چهارم، ماسوله
۱۰۵	بخش دوم؛ تالشان و دوره دوم نهضت جنگل
۱۰۸	بخش سوم؛ تالشان و دوره سوم نهضت جنگل
۱۱۲	الف- حیدر خان از نگاه پایگاه‌های اطلاع‌رسانی، اینترنت
۱۱۶	ب- حیدر خان از نگاه کتاب نهضت جنگل و معین‌الرعا، شاهپور آلیانی
۱۲۰	ج - حیدر خان از نگاه کتاب جمهوری شورایی ایران، شاپور رواسانی و چند منبع دیگر
۱۲۴	بخش چهارم؛ تالشان و دوره چهارم نهضت جنگل
۱۲۷	

مقدمه

نقش و جایگاه تالشان به عنوان یکی از اقوام قدیم و تاثیر گذار گیلان، در کنار سایر نقش و جایگاه تالشان به عنوان یکی از اقوام قدیم و تاثیر گذار گیلان، در کنار سایر ساکنان منطقه شمالی ایران، در وقوع نهضت جنگل و تحولات منجر به فروپاشی آن، موضوع بررسی این پژوهش است. از آن جا که نهضت جنگل به رهبری میرزا کوچک خان، در اواخر دوره قاجاریه و در خلال جنگ جهانی اول، علیه خودکامگان داخلی و متجاوزان ساکنان منطقه شمالی ایران، در واقع نهضت جنگل و تحولات منجر به فروپاشی آن، موضوع بررسی این پژوهش است. از این رو که نهضت جنگل به رهبری میرزا کوچک خان، در اواخر دوره قاجاریه و در خلال جنگ جهانی اول، علیه خودکامگان داخلی و متجاوزان خارجی در راستای عدالت خواهی و آزادی ملی، شکل گرفت، برای بررسی علل، عوامل و استمرار دوره‌ی هفت ساله‌ی نهضت و چگونگی میان و جذب اقشار مختلف مردم، به ویژه تالشان که پیوستگی تاریخی، دینی، اجتماعی، فرهنگی و زبانی با میرزا کوچک خان و آرمان‌های نهضت داشتند و هم چنین گسستگی طبقات اجتماعی و اقل سقوت نهضت و جدایی تالشان از میرزا، هدف اصلی این پژوهش است.

این پژوهش که با روش تاریخی- تحلیلی تبیین شده است، تلاش دارد نشان دهد که با تشکیل نهضت جنگل، تالشان و اهالی مناطق شمال و جنوب تالش، به ویژه قوم‌نات که به شدت از دست مظالم حاکمان و ستم‌های ناشی از مال‌های سنگین خوانین و زمین داران، اعم از محلی و ملی به ستوه آمده بودند، زودتر از سایر ساکنان گیلان به میرزا پیوستند و موجب قدرتمندی نهضت شدند.

هم زمان با تالشان، مخالفان سیاسی دولت قاجاری و سایر فراریان از داخل و خارج به نهضت محلق شدند که میرزا، با تسامح و بدون توجه به سوابق و رفتارهای بعدی آن‌ها، همگی را پذیرفت. با وقوع انقلاب بلشویکی در روسیه که دودمان تزارها را در هم پیچاند، امواج آن زودتر از همه جا، به ایران رسید.

نهضت جنگل و رهبری آن به علت گشایشی که ممکن بود در پی این تحول، اتفاقاتی در سیاست داخلی و خارجی ایران پدید آورد، از این واقعه استقبال کردند. اما در اواخر جنگ جهانی اول و در پی معاهده برست لیتوفسک، سیاست خارجی انگلیسی، منافع خود را در

ایجاد دیوار بندی علیه بلشویسم و حامیان آن دیدند. چنان چه هم زمان با قرارداد ۱۹۱۹م ورسای، تلاش داشتند تا قرارداد ۱۹۱۹م و ثوق الدوله را با ایران منعقد کنند. اما با ملاحظه گسترش نهضت‌های ضد سلطه، به ویژه جنگل، ناکامی در اجرای قرارداد و ثوق الدوله، سیاست دیگری را در پیش گرفتند. انگلیسی‌ها برای کنترل محیط پیرامونی ایران، قراردادهایی را با بلشویک‌های تازه به قدرت رسیده، در سال ۱۹۲۱م منعقد کردند و نیز برای سیاست داخله ایران، طرحی نو در افکندند.

کودتای ۱۲۰۱ ش ۱۹۲۱م، رضا خان در خلال این شرایط و در اوج اختلافات اعضای جمهوری شریعی گیلان، رخ داد. میرزا که شکست جمهوری شورایی را نظاره می‌کرد، به رغم آخرین تلاش‌ها، نتوانست اتحاد اسلام یا وحدت دیگری را برای برقراری نهضت سامان دهد. تالشان نیز مانند سایر میان اولیه نهضت، نتوانستند کاری جز پراکندگی و انشقاق بیشتر، انجام دهند. با حمله دزوهار قزاق تحت فرماندهی رضاخان، تعدادی از جنگلی‌ها دستگیر، تعدادی هم در جنگل‌های انزلی کشته شدند، مخفی و تعدادی نیز تسلیم شدند.

سرانجام میرزا و گائوک در گردنه گیلان گرفتار برمای شدید شدند و جان به جان آفرین تسلیم کردند. گرچه برخی از این افراد و تالش‌های تالشی، هنگام فروپاشی جنگل، دشمن جانش شدند، اما اهداف و آرمان‌های تالشان که در راستای هیات اتحاد اسلام و نهضت جنگل شکل گرفته بود، ناکام و ناتمام باقی ماند. زیرا بلافاصله برای انخوانین بزرگ تالش، دست به انتقام کشیدند و ناجوانمردی‌هایی را بر پیکر بی جان میرزا ریختند.

در پایان، از دکتر کاظم میقانی که اوقات بسیاری را در مجاهدت انسان به کسب علم و تصحیح این اثر بی مقدار پرداختم، کمال تشکر را دارم. هم چنین از دکتر فواد پورآرین و همه اشخاص و افراد آگاه و آشنا به تحولات و حوادث نواحی تالش، میبدن و نهضت میرزا کوچک خان که نهایت همکاری در تهیه و تدارک این پژوهش، همت ورزیده اند، تشکر و قدر دانی می‌نمایم.